

oldalát alkotó társadalmi lét marxi alapokon végrehajtott újraelemzése biztosíthatja csak a vállalt permanens feladat teljesítését, „a szellemi élet jelenségeit úgy, ahogy valójában, önmagukban léteznek, történelmi-rendszerezett jellegükben helyes módon” áttekinteni. Az elért eredmények magas színvonalának részbeni alapja — a valóban megtalált marxista nézőpont mellett — éppen az, hogy a polgári eredmények és a segítségükkel létrehozott korábbi sikeres megoldások (a mindennapi gondolkodás szerkezete, a kellemesség problémája, a műalkotás egynemű közege, az eldologiasodás társadalmi hatása stb.) beépültek a szintézisbe.

Természetesen Lukács filozófiai fejlődésmenete sem abszolúte autochton, gondolatvilágának történelmi alakulására — a nem kis mértékű immanenciával ellentétben — nagyon is jellemző a *kor problémáira* való áttételes, de élénk reagálás. Tematikája kibővülésének, illetve régi problémái korszerűbb megragadásának éppen ez a legfontosabb mozgatója. A *regény elmélete* a polgári társadalom dekadenciájára, „tökéletesedett bűnösség”-ére való reagálás is, a *Történelem és osztálytudat* mögött az első világháború végén kirobbant proletárforradalmak kérdésfelvetései állanak, *Az ész trónfosztása*-nak életrehívója az uralomra jutott fasizmus, míg a Leninről szóló művek, a marxista esztétikára vonatkozó kisebb-nagyobb írások és *Az ifjú Hegel* igen nagy mértékben a marxizmust elszegényítő dogmatizmus elleni küzdelemnek is tekintendő. Az ontológiai kutatások előtérbe állítása — egyebek mellett — részben az egzisztencializmus ellen, de sokkal inkább a neopozitívizmus uralmának ellensúlyozására is irányult. Mivel Lukács mindig lényeges kérdésekre reagált, a különböző korokra való különböző reagálásai arra mutatnak példát, hogy a filozófia művelésében hogyan lehet közel hozni egymáshoz az egyéni érdeklődést, a saját elmélet belső fejlődéséből következő problémák teljes kibontását és a történelmileg lényeges társadalmi szükségletek kielégítését.

Pályájának csúcsa kétségkívül az utóbbi másfél, az életműnek majdnem a befejezettséget is megadó évtized. Ekkor megtett útja már nem közeledés Marxhoz, hiszen — s majd elmélyült elemzések fogják tisztázni, hogy mekkora tévedésekkel — már egy fél életen át a Marx — és tegyük hozzá: Lenin — útját járta, a marxizmus—leninizmus útját igyekezett egyengetni és szélesíteni.

